

Αθανάσιος Ε. Γκότοβος
Τμήμα Φ.Π.Ψ
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

***Γλώσσα, επικοινωνία και σχολείο:
η εμπειρία των τριάντα χρόνων μετά τη μεταρρύθμιση του 1976***

Τριάντα χρόνια μετά τη μεταρρύθμιση του 1976 και την επικράτηση της Δημοτικής στην εκπαίδευση και γενικότερα στη δημόσια σφαίρα, είναι επιβεβλημένο να δούμε τη διαδρομή που ακολούθησαν τόσο η ακαδημαϊκή συζήτηση γύρω από τη γλωσσική διδασκαλία, όσο και οι εκπαιδευτικές εφαρμογές με τη μορφή σχολικών προγραμμάτων, σχολικών εγχειριδίων και οδηγιών, αλλά και σχολικών πρακτικών σχετικά με τη διδασκαλία του γλωσσικού μαθήματος. Κυρίως, όμως, είναι ανάγκη να δούμε τι θεωρεί το σχολείο σήμερα - τουλάχιστον μέχρι το τέλος της υποχρεωτικής εκπαίδευσης - ως υπερασπίσιμους στόχους γλωσσικής μάθησης και διδασκαλίας, πόσο συμβατή είναι η επιδιωκόμενη μάθηση με την αντίστοιχη άλλων εκπαιδευτικών συστημάτων συγκρίσιμων χωρών και κατά πόσο η μάθηση αυτή όντως συντελείται.

Η πορεία των τριάντα χρόνων από τη μεταπολίτευση μέχρι σήμερα χαρακτηρίζεται στην αρχή από μια φάση προσαρμογής στο νέο γλωσσικό καθεστώς, την οποία ακολούθησε μια δεύτερη φάση έντονης ιδεολογικής αντιπαράθεσης γύρω από τη γλώσσα με αιχμή την κριτική στην ισχύουσα τότε γλωσσο-εκπαιδευτική πολιτική και βασικό αίτημα την επιστροφή στις ρίζες. Προς τα τέλη της δεκαετίας του '80 η αντιπαράθεση αυτή υποχωρεί με την αναθεώρηση ορισμένων από τα σημεία της μεταρρύθμισης του '76. Από τις αρχές της δεκαετίας του '90 μέχρι σήμερα στη δημόσια συζήτηση για τη γλώσσα και τη διδασκαλία της κυριαρχούν όλο και περισσότερο στοιχεία γύρω από την επικοινωνία και την επικοινωνιακή προσέγγιση, ενώ τα τελευταία χρόνια ένα θέμα διδακτικής μεθοδολογίας, και συγκεκριμένα η διαθεματική προσέγγιση, τείνει να μονοπωλήσει το ενδιαφέρον των συνομιλητών - υπερασπιστών και πολέμιων της εν λόγω μεθόδου - γύρω από τη διδασκαλία της γλώσσας στην εκπαίδευση.

Από την άλλη μεριά, εμπειρικά δεδομένα από τις μετρήσεις του Διεθνούς Προγράμματος για την Αξιολόγηση στην Εκπαίδευση (PISA) δείχνουν με σαφήνεια ότι υφίσταται πρόβλημα με το βαθμό κατοχής εκ μέρους των Ελλήνων μαθητών βασικών γλωσσικών ικανοτήτων στο τέλος της υποχρεωτικής εκπαίδευσης. Εν τούτοις, το αρνητικό αυτό δεδομένο δεν στάθηκε ικανό μέχρι σήμερα να πυροδοτήσει μια δημόσια - ούτε καν μια ενδοεκπαιδευτική - συζήτηση για την αποτελεσματικότητα του εκπαιδευτικού μας συστήματος σε ό,τι αφορά τη γλωσσική διδασκαλία και για αλλαγές στη γλωσσο-εκπαιδευτική πολιτική.